

ЛІТЕРАТУРА

- Гуменюк, 2004 – Гуменюк О. Соціальний формат розвитку Я-концепції / О. Гуменюк // Психологія і суспільство. – 2004. – №3. – С. 82-90.
- Кучеренко, 2009 – Кучеренко С. Методологічні підходи до вивчення самосвідомості особистості підлітків та юнаків / С. Кучеренко // Психологія і суспільство. – 2009. – № 1. – С. 134-151.
- Поліщук, 2007 – Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія / В. М. Поліщук. – Суми, 2007. – 330 с.
- Рубинштейн, 1973 – Рубинштейн С. Л. Человек и мир / С. Л. Рубинштейн // Проблемы общей психологии. – М., 1973. – 321 с.
- Савчин, 2005 – Савчин М.В. Вікова психологія : навчальний посібник / Савчин М.В., Василенко Л.П. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
- Эльконин, 1989 – Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды / Д.Б. Эльконин. – М. : Педагогика, 1989. – 554 с.

REFERENCES

- Humeniuk, 2004 – Humeniuk O. Sotsialnyi format rozvytku Ya-kontseptsii / O. Humeniuk // Psykholohiia i suspilstvo. – 2004. – #3. – S. 82-90.
- Kucherenko, 2009 – Kucherenko S. Metodolohichni pidkhody do vyvchennia samosvidomosti osobystosti pidlitkiv ta yunakiv / S. Kucherenko // Psykholohiia i suspilstvo. – 2009. – # 1. – S. 134-151.
- Polishchuk, 2007 – Polishchuk V.M. Vikova ta pedahohichna psykholohiia / V. M. Polishchuk. - Sumy, 2007. – 330s.
- Rubynshtein, 1973 – Rubynshtein S.L. Chelovek y myr / S. L. Rubynshtein // Problemy obshchei psykholohyy. – M., 1973. – 321 s.
- Savchyn, 2005 – Savchyn M.V. Vikova psykholohiia: Navchalnyi posibnyk / Savchyn M.V., Vasylenko L.P. – K. : Akademvydav, 2005. – 360 s.
- Elkonyn, 1989 – Elkonyn D. B. Yzbrannyye psykholohycheskye trudy / D.B.Elkonyn. – M. : Pedahohyka, 1989. – 554 s.

УДК: 159.923

Ірина Семків

Психометричні показники та адаптація методики Р. Стили «КРИС» (Українська версія: опитувальник вимірювання індивідуального соціального капіталу (OBICK) адаптація І. Семків)

У статті висвітлюються сучасні теорії дослідження соціального капіталу. Здійснюється аналіз цього феномену у контексті ресурсного підходу. У рамках даного напрямку соціальний капітал розглядається як доступність особистості до ресурсів, що містяться у соціальній мережі знайомств. Розглядаються основні проблеми емпіричного дослідження соціального капіталу за допомогою методики Р. Стили «КРИС». Відображається хід адаптації та психометричні показники україномовної версії методики «опитувальник вимірювання індивідуального соціального капіталу (OBICK) адаптація І. Семків».

Ключові слова: соціальний капітал, ресурс, соціальна мережа, доступність до ресурсів соціальної мережі, адаптація, методика

В статье освещаются современные теории исследования социального капитала. Осуществляется анализ этого феномена в контексте ресурсного подхода. В рамках данного направления социальный капитал рассматривается как доступность личности к ресурсам, содержащиеся в социальной сети знакомств. Рассматриваются основные проблемы

емпірического исследования социального капитала с помощью методики Р. Стиля «КРИКС». Отображается ход адаптации и психометрические показатели украиноязычной версии методики «опросник измерения индивидуального социального капитала (ОВИСК) адаптация И. Семкив».

Ключевые слова: социальный капитал, ресурс, социальная сеть, доступность к ресурсам социальной сети, адаптация, методика.

Summary

In the article the modern theories of social capital are shown. Social capital is analyzing in resource approach. Within this area of social capital is seen as availability of individual resources contained in the social networking. Also article depict the main problem of empirical research of social capital by the method of R. Style «KRIKS». Displaying the process of adaptation and psychometric characteristics of Ukrainian version of the "Individual questionnaire measuring social capital (OVISK) Adaptation of Iryna Semkiv. So, in the article are described validity and reliability of Ukrainian version of questionnaire. After checking psychometric characteristics of questionnaire we can assume that it is characterizes of high level of validity and reliability.

Keywords: social capital, resources, social network, access to resources, social networks, adaptation, questionnaire

Постановка проблеми. Соціальний капітал є потужним чинником розвитку громадянського суспільства, проте на сучасному етапі розвитку української психології немає психологічного інструментарію для вимірювання соціального капіталу. У рамках психологічної науки соціальний капітал розглядається як доступність особистості до ресурсів, що містяться у мережі соціальних контактів. Соціальний капітал, як атрибут окремого індивіда виступає як його індивідуальний ресурс, оскільки виявляється у доступності до ресурсів інших осіб.

Виникнення концепту соціального капіталу та його ролі у розвитку громадянського суспільства завдячуємо Г. Лоурі, Р. Патнаму, П. Бурдьє, Дж. Коулману [Патнам, 2001; Bourdieu, 1986; Коулман, 2001]. Проблемою соціального капіталу займаються сучасні як українські так і закордонні науковці, зокрема Л. Найдьонова, Н. Лін, Р. Барт, К. Кук, Ф. Фукуяма, І. Кавачі, М. Левіцка [Lewicka, 2008; Найдьонова, 2008; Cook, 2005; Lin, 2001; Burt, 2005; Фукуяма, 2005]. найбільш актуальним в рамках психологічної науки є розгляд проблеми соціального капіталу на індивідуальному рівні.

Психологічні аспекти соціального капіталу, його соціально-психологічні передумови та вплив на активність особистості потребують детального аналізу та дослідження. Актуальним є розробка методологічного психологічного апарату для вимірювання соціального капіталу на індивідуальному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття соціального капіталу досліджено недостатньо, адже існує безліч підходів до тлумачення його природи. Найбільший вклад у розвиток теорії соціального капіталу, відіграли дослідження П. Бурдьє, Дж. Колмана, Р. Патнама [Патнам, 2001; Bourdieu, 1986; Коулман, 2001], які ввели

концепт соціального капіталу у науковий обіг соціології, політології, економіки, політичної та соціальної психології.

Одним із перших поняття соціального капіталу на особистісному рівні почав розглядати П. Бурд'є (1979), який визначав соціальний капітал як сукупність реальних чи потенційних ресурсів, що пов'язані з наявністю міцних мереж зв'язків, передбачають існування більш-менш інституціалізованих відносин взаємного знайомства та визнання [Bourdieu, 1986]. Дж. Коулман визначає соціальний капітал виходячи із його функцій, автор вважає соціальний капітал одним з компонентів раціональної поведінки, розглядає його як певний ресурс суб'єкта [Коулман, 2001]. Важливий вклад у розвиток теорії соціального капіталу зробив Р. Патнам. Своє бачення соціального капіталу він розвинув на підставі багаторічного спостереження за політичними і громадськими подіями в Італії [Патнам, 2001]. Завдяки роботам Р. Патнама поняття соціального капіталу проникло у політологію. Визначення соціального капіталу Р. Патнама є найбільш відомим: соціальний капітал – ступінь залученості особи до соціальної мережі, рівень довіри, цінності та норми взаємності, які властиві для членів цієї мережі [Патнам, 2001].

У психології соціальний капітал як наукове поняття найчастіше розглядається як особистісно-індивідуальний ресурс. Початок ресурсним теоріям соціального капіталу поклав П. Бурд'є, який визначає соціальний капітал як доступність до реальних чи потенційних ресурсів соціальної мережі [Bourdieu, 1986]. Вслід за П. Бурд'є, А. Портес визначає соціальний капітал як можливість індивідів користуватись обмеженими ресурсами на основі свого членства у соціальній мережі [Portes, 1998]. До теорій соціального капіталу як атрибуту індивіда також належить теорія У. Бейкера, який вважає, що соціальний капітал – це соціальний ресурс, який людина отримує із соціальної мережі і потім використовує у своїх цілях [Beker, 1990]. Р. Барт у свою чергу розглядає соціальний капітал як ресурс, що знаходиться у контактах з друзями, колегами та з іншими людьми через яких особистість може реалізувати свій культурний та фінансовий капітал [Burt, 2005]. Отже, представники теорій, які трактують соціальний капітал на індивідуальному рівні трактують його як індивідуальний ресурс, який виявляється у можливості використовувати у своїх цілях ресурси людей, з якими особа перебуває у контакті. Н. Лін розглядає соціальний капітал як доступ до ресурсів через соціальну мережу. Н. Лін вважає, що соціальний капітал є надзвичайно важливим конструктом у досягненні індивідуальних та групових цілей [Lin, 2001].

Р. Патнам поділяє соціальний капітал на 2 види: в'язучий (bonding) і мостовий (bridging). «В'язучий соціальний капітал» поєднує людей всередині групи, мостовий поєднує людей з різних груп [Патнам, 2001]. «В'язучий соціальний капітал» полягає у тому, що людина користується соціальним ресурсом лише своєї найближчої групи людей (наприклад,

сім'я, сусіди, одногрупники, люди, з якими ходиш до однієї церкви), формує з цією групою довірливі стосунки.

А. Браген [Gaaga, 2005] виділила дві сфери життя, у кожній з яких є три поля, в яких формується благополуччя людини: 1. Приватна сфера: а) продуктивні вміння у приватній сфері (вміння пов'язані із утримування дому, господарства, догляду за дітьми та ін.); б) особисті зв'язки з іншими, та емоційна користь яку вони приносять (з друзями, коханою людиною); в) дозвілля та вільний час (хобі, прогулянки); 2. Публічна сфера: а) продуктивні вміння (професійні вміння, навчання, соціальні вміння); б) вміння пов'язані із громадянськими правами та обов'язками (сплата податків та ін.); в) неінституалізовані інтеракції (випадкові контакти на вулиці, в транспорті та ін.).

Т. Снайдерс немовби поєднав вчення Р. Патнама про форми соціального капіталу та вчення А. Браген про сфери життя де формується благополуччя і виділив основні сфери функціонування соціального капіталу як ресурсу [Gaaga, 2005]. Таким чином Т. Снайдерс створив універсальний інструментарій для вивчення ресурсу особистості який міститься у двох сферах приватній (в'язучий соціальний капітал) та публічній (мостовий соціальний капітал) [Gaaga, 2005]. Автор, опираючись на теорії Н. Ліна, Р. Патнама, Дж. Колмана, зазначає, що важливим є вимірювання доступності особистості до ресурсів (економічних, політичних, побутових, культурних, людських, професійних та соціальних) інших осіб. Автор виділяє основні сфери функціонування соціального ресурсу особистості: 1. Продуктивні вміння у приватній сфері; 2. Особисті зв'язки з іншими, та емоційна користь яку вони приносять; 3. Дозвілля та вільний час; 4. Продуктивні вміння у публічній сфері (професійні вміння, навчання, соціальні вміння); 5. Громадянські права та обов'язки;

Польський дослідник Р. Стила розробив методику спрямовану на дослідження соціального капіталу, на індивідуальному рівні [Styla]. Мірилом соціального капіталу є доступність особистості до соціального ресурсу приватної чи публічної сфер. Індивідуальний соціальний капітал визначається – як кількість ресурсів, що належать до соціальної мережі особи, які можуть стати доступними для неї, як результат особливостей попередніх контактів [Styla].

До методики входять наступні шкали:

1. Продуктивні вміння. Ця шкала обіймає всі вміння у приватній сфері, які спрямовані на досягнення конкретної цілі: вміння готувати, утримання дому, догляд за дітьми, а також охоплює багато обов'язків, які не пов'язані з професійною роботою.

2. Емоційний ресурс (Особисті зв'язки з іншими). Ця категорія відноситься до сфери, пов'язаної з особистими зв'язками з іншими людьми: як вони повстають, утримуються, та те, яку емоційну користь вони приносять. Зв'язки з іншими людьми пов'язані з реалізацією 3-ох

категорій потреб: зростання власного статусу (наприклад, якщо знайомий з відомим актором чи іншою відомою людиною); позитивної оцінки (хтось тебе похвалить, що ти є дуже розумний); також інших емоційних потреб (бути коханим). Категорія особистих зв'язків стосується родинних, дружніх, сусідських і ін. зв'язків.

3. Дозвілевий ресурс (Відпочинок та вільний час). Ця шкала, включає у себе всі ресурси, пов'язані із приватною сферою, та стосуються відпочинку та проведення вільного часу. До цієї сфери не належать продуктивна діяльність (наука) та зв'язки з іншими, належать хобі, спорт (якщо основною ціллю не є підтримання фізичної форми), чи також проведення часу пасивним чином (перегляд телевізора, або інший бездіяльний відпочинок) та інші види активності, такі як відвідування церкви, участь у дискусійних групах.

4. Соціально-професійний ресурс. Сюди належать усі продуктивні зусилля публічної сфери. Це стосується професійної діяльності, інших видів професійних практик, волонтерату, та процесу навчання (школа, ВУЗ, курси та ін.).

5. Ресурс соціальних інститутів. Ця шкала відноситься до тих ситуацій коли людина входить у контакт із державою (місцевими урядами, біржою праці, міліцією і ін.), або виконує інші види громадянської активності.

6. Міжнародний ресурс. Шкала містить запитання стосовно наявності зв'язків із громадянами, що живуть за межами України.

7. Загальний показник соціального ресурсу у приватній сфері. Цю шкалу складають такі підшкали: «продуктивні вміння у приватній сфері», «особисті зв'язки з іншими», «відпочинок та вільний час». Загальний показник соціального ресурсу у приватній сфері відповідає в'язучому соціальному капіталу.

8. Загальний показник соціального ресурсу у публічній сфері. Цю шкалу складають підшкали: «продуктивні вміння у публічній сфері», «вміння пов'язані із громадянськими правами та обов'язками», «міжнародний ресурс». Загальний показник соціального ресурсу у публічній сфері відповідає мостовому соціальному капіталу.

Таким чином, теоретичний аналіз вказує на те, що соціальний капітал як концепт лише починає проникати у сучасну українську психологію. Відсутність україномовних версій методик вимірювання соціального капіталу наголошує на важливості адаптації іншомовних методик дослідження соціального капіталу. Так у статті представлені результати адаптації методики польського дослідника Р. Стили «КРІКС».

Ціллю статті є опис процедури адаптації україномовної методики вимірювання соціального капіталу особистості з метою можливості використання цієї методики у подальших психологічних дослідженнях.

Вклад основного матеріалу. У дослідженні взяли участь 268 студентів Львівського національного університету імені Івана Франка

різних факультетів (філософський, біологічний, хімічний, української філології, іноземної філології, механіко-математичний, історичний факультети) психологічного факультету Львівського державного університету Внутрішніх справ.

Лінгвістична валідність. Для перевірки методики на лінгвістичну валідність були залучені 3 експерти, які брали участь у перекладі та оцінюванні якості остаточної версії методики. Також було здійснено процедуру зворотного перекладу тексту. Після перевірки методики експертами було усунено всі неузгодженості. Остаточна версія методики застосовувалась у подальших дослідженнях.

Перевірка методики на наявність зв'язків між шкалами методики. Дослідження показали, що методика володіє високими показниками внутрішніх кореляцій між питаннями і між шкалами методики. Сила кореляційних зв'язків між шкалами методик вказує на високу валідність методики (Таблиця 1.). Найвищими коефіцієнтами кореляції ($r=0,756^{**}$, $r=0,756^{**}$, $r=0,672^{**}$) характеризуються зв'язки між шкалами, що вказують на соціальний капітал приватної сфери чи в'язучий соціальний капітал. Слабшими, але значимими є зв'язки всередині шкали соціального капіталу приватної сфери чи мостового соціального капіталу.

Таблиця 1. Кореляційна валідність методики КРІКС

	Продуктивні вміння	Емоційний ресурс	Ресурс дозвілля	Соц.- профес. ресурс	Ресурс соц. інститутів	Міжнародний ресурс
Продуктивні вміння	1,000	0,755**	0,756**	0,697**	0,483**	0,235**
Емоційний ресурс	0,755**	1,000	0,672**	0,526**	0,351**	0,192**
Ресурс дозвілля	0,756**	0,672**	1,000	0,736**	0,526**	0,382**
Соціально-професійний ресурс	0,697**	0,526**	0,736**	1,000	0,597**	0,358**
Ресурс соціальних інститутів	0,483**	0,351**	0,526**	0,597**	1,000	0,214**
Міжнародний ресурс	0,235**	0,192**	0,382**	0,358**	0,214**	1,000

Отже, перевірка кореляційних зв'язків всередині методики вказує на те, що методика володіє хорошою валідністю.

Перевірка методики на факторну валідність. Процедура адаптації методики, потребує перевірки відповідності факторній структурі оригіналу методики. У дослідженні вдалось виділити 3 основні фактори (Таблиця 2.):

Фактор 1. До першого фактору належать шкали: продуктивні вміння у приватній сфері (0,867), особисті зв'язки з іншими (0,914), відпочинок та вільний час (0,760). Усі три шкали, за даними автора, повинні об'єднуватись у одну шкалу, оскільки їх об'єднання створює шкалу соціальний капітал приватної сфери (в'язучий соціальний капітал). Цей фактор пояснює 58% дисперсії даних;

Фактор 2. До другого фактору належать дві шкали: продуктивні вміння у публічній сфері (0,586) та вміння пов'язані із громадянськими правами та обов'язками (0,942). Ці дві шкали за даними автора Р. Стили повинні об'єднуватись і створювати єдину шкалу соціального капіталу публічної сфери (мостовий соціальний капітал). Цей фактор пояснює ще 15% дисперсії даних;

Фактор 3. До третього фактору належить одна шкала – міжнародний ресурс. Ця шкала відсутня в методиці Р. Стили та була додатково створена нами з метою смислової модифікації методики. Третій фактор пояснює ще 13% дисперсії даних.

Таблиця 2. Факторна валідність методики КРІКС

	Фактори		
	1	2	3
Продуктивні вміння	0,867	0,287	0,080
Емоційний ресурс	0,914	0,062	0,032
Ресурс дозвілля	0,760	0,345	0,307
Соціально-професійний ресурс	0,507	0,586	0,284
Ресурс соціальних інститутів	0,178	0,942	0,059
Міжнародний ресурс	0,124	0,103	0,975

Загалом факторна структура методики пояснює 86% розкиду даних, що є високим показником. Факторна структура адаптованої версії методики цілком відповідає факторній структурі оригіналу методики КРІКС, що свідчить про її високу факторну валідність

Перевірка методики на контекстуальну (дискримінантні та конвергентну) валідність. Конструктивна валідність, яка виявляється у двох видах – конвергентна та дискримінантна, передбачає, наявність зв'язку із змінними, які за теоретичним припущенням повинні корелювати із змінними методики, що проходить адаптацію. Конвергентна валідність, передбачає наявність зв'язку із показниками до яких вони повинні бути подібними, дискримінантна – відсутність зв'язку із шкалами від яких вони повинні відрізнитись. Виходячи із багатьох теорій соціального капіталу [Анастаси, 2001], найбільш тісним є його зв'язок із громадянською активністю особистості.

Таблиця 3. Контекстуальна валідність методики КРІКС

	Громадянська активність
Продуктивні вміння	0,179**
Емоційний ресурс	0,225**
Ресурс дозвілля	0,280**
Соціально-професійний ресурс	0,255**
Ресурс соціальних інститутів	0,172**
Міжнародний ресурс	0,178*

Як вказують результати дослідження громадянська активність перебуває у тісному кореляційному зв'язку із шкалами методики КРІКС, що є свідченням високої контекстуальної валідності адаптованої версії методики (Таблиця 3.).

Перевірка методики на внутрішню (конституційну) надійність.

Внутрішня надійність – передбачає перевірку методики на її основні статистичні показники, тобто перевірка нормальності розподілу, частоти, дисперсії, моди, медіани. У випадку з методикою КРІКС, такий аналіз є можливим, оскільки внутрішні шкали методики, позитивно корелюють між собою та здатні давати одну шкалу Соціального капіталу.

Шкала соціального капіталу методики КРІКС вказує на те, що розподіл частот є нормальним, саме тому методика володіє високою внутрішньою надійністю. Шкала володіє хорошими показниками описової статистики (Рис.1). Такі статистичні показники вказують на те, що методика володіє хорошою внутрішньою надійністю.

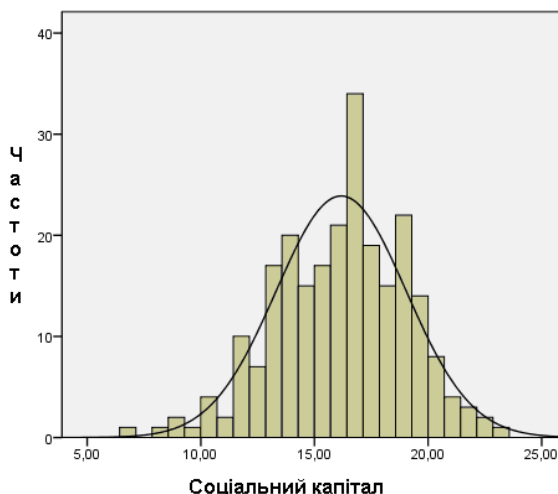

Рис. 1. Розподіл частот методики КРІКС

Перевірка методики на внутрішню надійність методом Альфа-Кронбаха. Цей метод вказує наскільки є узгодженими запитання всередині окремої шкали. Дослідження адаптації методики «Соціального ресурсу» показали, що всі шкали методики володіють високою надійністю (Таблиця 4.), коефіцієнт Альфа коливається від $\alpha=0,790$ – продуктивні вміння у публічній сфері до $\alpha=0,932$ – загальний показник соціального ресурсу у приватній сфері. Найбільшою надійністю володіють шкали пов'язані із приватною сфері, шкали, що відображають ресурс публічної сфери.

Дослідження надійності методики показали, що методика та всі її шкали характеризуються високою надійністю і можливістю застосування при дослідженні української студентської молоді.

Таблиця 4. Внутрішня надійність методики КРІКС

	Показник α
Продуктивні вміння.	$\alpha=0,879$
Емоційний ресурс	$\alpha=0,878$
Ресурс дозвілля	$\alpha=0,820$
Соціально-професійний ресурс	$\alpha=0,790$
Ресурс соціальних інститутів	$\alpha=0,832$
Міжнародний ресурс	$\alpha=0,798$
Загальний показник ресурсу у приватній сфері.	$\alpha=0,932$
Загальний показник ресурсу у публічній сфері .	$\alpha=0,832$

Перевірка методики на ре-тестову надійність. Процедура тест-ре-тест є однією з найбільш надійних методів перевірки надійності методики. У наших дослідженнях повторне проведення тестування відбувалось 6 тижнів після первинного. Отримані результати демонструють високий рівень надійності тесту (Таблиця 5.). Всі шкали методики отримали високі показники ре-тестової надійності: найвищою ре-тестовою надійністю володіють шкали: національний ресурс ($r=0,820$) та найнижчою ре-тестовою надійністю володіє шкала вмінь пов'язаних із громадянськими правами та обов'язками ($r=0,523$).

Таблиця 5. Ре-тестова надійність методики КРІКС

	Продуктивні вміння	Емоційний ресурс	Ресурс дозвіл.	Соц.- профес. ресурс	Ресурс соціальних інститутів	Міжнародний ресурс	В'язучий СК	Мостовий СК
Продуктивні вміння	,716**	,531**	,518**	,496**	,189	,381**	,688**	,433**
Емоційний ресурс	,444**	,671**	,351*	,294	,094	,312*	,563**	,291

Ресурс дозвілля	,542**	,526**	,603**	,560**	,286	,568**	,638**	,596**
Соціально-професійний ресурс	,517**	,343*	,465**	,713**	,455**	,415**	,512**	,633**
Ресурс соціальних інститутів	,202	,202	,334*	,413**	,523**	,294	,277	,502**
Міжнародний ресурс	,249	,272	,352*	,436**	,121	,820**	,330*	,616**
В'язучий соціальний капітал	,646**	,614**	,531**	,491**	,200	,439**	,692**	,467**
Мостовий соціальний капітал	,460**	,354*	,491**	,697**	,475**	,579**	,500**	,720**

Кожна із шкал володіє високою ре-тестовою надійністю про що свідчать високі кореляційні зв'язки між ідентичними шкалами методики при повторному замірі, що відбувався через 6 тижнів після первинного тестування.

Висновки. Поняття соціального капіталу лише починає проникати у сучасну українську психологію. Воно не набуло, ще великої популярності серед українських психологів. Це визначається відсутністю дослідницького психологічного інструментарію вимірювання індивідуального соціального капіталу. Саме тому актуальним є розробка та адаптація методик дослідження соціального капіталу на особистісному рівні. Польським дослідником Р. Стилою була розроблена така методика «КРКС». Здійснена процедура культурної адаптації методики українською мовою. Основними процедурами адаптації методики КРІКС є: перевірка методики на валідність (лінгвістична валідність, факторна валідність, кореляційна валідність, контекстуальна валідність); перевірка методики на надійність (конституційна надійність, внутрішня надійність, ре-тестова надійність). Підсумовуючи результати адаптації методики КРІКС необхідно наголосити на тому, що україномовна адаптована версія методики володіє високими психометричними показниками (валідністю та надійністю), що дозволяє її використовувати у подальших дослідженнях соціального капіталу студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

- Патнам, 2001* – Патнам Р. Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії / Р. Патнам, Леонарді Р. [пер. з англ. В. Ющенко]. – Київ : Основи, 2001. – 302с.
- Bourdieu, 1986* – Bourdieu P. The forms of capital / J. Richardson // Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. – New York: Greenwood, 1986. – С. 241-258.
- Коулман, 2001* – Коулман Дж. . Капитал социальный и человеческий // Общественные науки и современность. – 2001. – № 3. – С. 122-139.
- Lewicka, 2008* – Lewicka M. Dwuścieżkowy model aktywności społecznej: Kapitał społeczny czy kulturowy? / Dorota Rutkowska, Anna Szuster // O różnych obliczach altruizmu. – Warszawa: Scholar, 2008. – S. 245-275.

- Найдьонова, 2008* – Найдьонова Л.А. Развитие гражданского общества как участие в коллективных делах сообществ / М.М. Слюсаревский // Проблемы политической психологии та її роль у становленні громадянина Української держави : зб. наук. паць. – Київ : Міленіум. – 2008. – № 7. – С. 33-49.
- Cook, 2005* – Cook K. Sch. Networks, norms, and trust: the social psychology of social capital // Social Psychology Quarterly. – 2005. – Vol. 68, № 1. – P. 4-14.
- Lin, 2001* – Lin N. Social capital: a theory of social structure and action / N. Lin. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 278 с.
- Burt, 2005* – Burt R.S. Brokerage & closure. An introduction to social capital. – Oxford : Oxford University Press. – 2005. – 279 s.
- Фукуяма, 2005* – Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. – Львів : Кальварія, 2005. – 380с.
- Portes, 1998* – Portes A. Social capital: its origins and applications in modern sociology // Annual review sociology. – 1998. – Vol. 24 – P. 1-24.
- Beker, 1990* – Beker W. Market networks and corporate behavior // American journal of sociology. – 1990. – Vol. 96, № 3. – P. 589-625.
- Gaaga, 2005* – Gaaga M., Snijdersb T.A. The resource generator: social capital quantification with concrete items // Social Networks. – 2005. – Vol. 27. – P. 1-29.
- Styla* – Styla R. Kwestionariusz do pomiaru indywidualnego kapitału społecznego (KPIKS) – Wstępna propozycja oparta na idei generatora zasobów Toma Snijdersa (w druku).
- Анатази, 2001* – Анатази А., Урина С. Психологическое тестирование. – СПб. : Питер, 2001. – С.149.

REFERENCES

- Patnam, 2001* – Patnam R. Tvorennia demokracji : Tradycji hromadskoi aktywnosti v suchasni Italii / R. Patnam, Leonardi R. [per. z anhl. V. Yushchenko]. – Kyiv : Osnovy, 2001. – 302s.
- Bourdieu, 1986* – Bourdieu P. The forms of capital / J. Richardson // Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. – New York: Greenwood, 1986. – С. 241-258.
- Koulman, 2001* – Koulman Dzh. . Kapytal sotsyalnyi y chelovecheskyi // Obschestvennye nauky y sovremennost. – 2001. – № 3. – S. 122-139.
- Lewicka, 2008* – Lewicka M. Dwuściezkowy model aktywności społecznej: Kapitał społeczny czy kulturowy? / Dorota Rutkowska, Anna Szuster // O różnych obliczach altruizmu. – Warszawa: Scholar, 2008. – S. 245-275.
- Naidonova, 2008* – Naidonova L.A. Rozvytok hromadianskoho suspilstva yak uchast u kolektyvnykh diakh spilnot / М.М.Слюсаревський // Problemy politychnoi psykhologii ta yii rol u stanovlenni hromadianyna Ukrainskoi derzhavy : zb. nauk. pats. – Kyiv : Milenium. – 2008. – № 7. – S. 33-49.
- Cook, 2005* – Cook K. Sch. Networks, norms, and trust : the social psychology of social capital // Social Psychology Quarterly. – 2005. – Vol. 68, № 1. – P. 4-14.
- Lin, 2001* - Lin N. Social capital: a theory of social structure and action / N. Lin. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 278 s.
- Burt, 2005* – Burt R.S. Brokerage & closure. An introduction to social capital. – Oxford : Oxford University Press. – 2005. – 279 s.
- Fukuiama, 2005* – Fukuiama F. Velykyi krakh. Liudska pryroda i vidnovlennia sotsialnoho poriadku. Lviv : Kalvariia, 2005. – 380s.
- Portes, 1998* – Portes A. Social capital: its origins and applications in modern sociology // Annual review sociology. – 1998. – Vol. 24 – P. 1-24.
- Beker, 1990* – Beker W. Market networks and corporate behavior // American journal of sociology. – 1990. – Vol. 96, № 3. – P. 589-625.
- Gaaga, 2005* – Gaaga M., Snijdersb T.A. The resource generator: social capital quantification with concrete items // Social Networks. – 2005. – Vol. 27. – P. 1-29.
- Styla* – Styla R. Kwestionariusz do pomiaru indywidualnego kapitału społecznego (KPIKS) – Wstępna propozycja oparta na idei generatora zasobów Toma Snijdersa (w druku).
- Anatazy, 2001* – Anatazy A., Uryna S. Psykholohycheskoe testyrovanye. – SPb. : Pyter, 2001. – S.149.